

Remiss av promemorian: Tillfälliga förbud att transportera personer utan giltiga identitetshandlingar till Sverige

(Ert dnr: LI 2023/02926)

Kommerskollegium ansvarar för frågor som rör utrikeshandel, EU:s inre marknad och EU:s handelspolitik. Vårt uppdrag är att verka för frihandel. Det innebär att vi verkar för fri rörlighet på den inre marknaden och för liberaliseringar av handeln mellan EU och omvärlden samt globalt. I kollegiets inre marknadsuppdrag ingår bland annat att verka för ett enhetligt genomförande och en korrekt tillämpning av EU-rätten i Sverige.

I den remitterade promemorian lämnas förslag till en ny lag som skulle ge regeringen möjlighet att meddela föreskrifter om tillfälliga förbud att med buss, tåg eller passagerarfartyg transportera personer som saknar giltiga identitetshandlingar till Sverige. Föreskrifter om ett sådant förbud ska endast få meddelas om det på grund av migrationssituationen har uppkommit en allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i Sverige och föreskrifterna behövs för att underlätta för viktiga samhällsfunktioner att fullgöra sina uppgifter. De föreskrifter som får meddelas ska ha en begränsad giltighetstid.

Genom förslaget ska regeringen alltså ges befogenheter att föreskriva om nationella åtgärder utöver de som redan är möjliga att införa tillfälligt inom ramen för Schengensamarbetet. Sverige har sedan 2015 nyttjat den möjligheten och har återinfört tillfälliga gränskontroller vid inre gräns, med olika typer av allvarliga hot mot allmän ordning och inre säkerhet som grund. Det har samtidigt funnits en tillfällig lag om vissa identitetskontroller som gällt fram till december 2018. Det är möjligheten att införa motsvarande åtgärder som nu föreslås bli permanent.

Fri rörlighet

Att lätt kunna resa mellan länder är en grundförutsättning för att personer och företag ska kunna utnyttja den fria rörligheten som ska garanteras på den inre

marknaden. Såväl de tillfälliga gränskontrollerna som de skäl som anges ligga bakom den nu föreslagna möjligheten att ställa krav på kontroll av id-handlingar har en hämmande effekt på den fria rörligheten, vilket inte minst drabbar gränsregioner såsom Öresundsregionen hårt.¹

Vi har i tidigare yttranden påpekat att införandet av id-kontroller utgör ett hinder för den fria rörligheten² och därför måste genomgå en EU-rättslig proportionalitetsbedömning.

Öresundsregionen

Om regeringen meddelar föreskrifter enligt den föreslagna lagen kan kraven på identitetskontroll slå hårt mot både dem som arbetspendlar över gränserna och företag som verkar över dessa gränser. Det kommer innebära en försämring av kommunikationsförbindelserna, genom förlängda restider och potentiell omläggning av trafik till följd av transportörernas ansvar att utföra kontrollerna. Detta i sin tur påverkar transportföretagens förmåga att bedriva gränsöverskridande transporttjänster och kan göra det mindre attraktivt att bedriva sådan verksamhet. Erfarenheter från tidigare identitetskontroller i regionen under åren 2016 - 2017 har visat på höjda personalkostnader på grund av ökad bemanning och en inkomstbortfallsrisk vid inställda turer (s. 17 - 18 promemorian). Att detta upprepas bedöms vara en sannolik risk med negativa ekonomiska konsekvenser för de trafikerande transportörsbolagen.

Vi noterar att det i promemorian anges att regeringen, om den nyttjar den ingripandemöjlighet som den föreslagna lagen ger, ska göra en proportionalitetsbedömning av förbudet i förhållande till syftet som ska uppnås. Det anges att gränsregionernas situation och den gemensamma arbetsmarknaden ska beaktas som en del av den bedömningen och att förbudet inte nödvändigtvis behöver gälla alla transportslag eller alla kategorier av resenärer (s. 11).

Kollegiet välkomnar att detta uttrycks och uppmuntrar att regeringen även inleder dialog med berörda länder och gränsregionala aktörer såsom Gränshinderrådet, inför att föreskrifter utfärdas i enlighet med den nu föreslagna lagen. Det bör i sammanhanget också påtalas att de föreskrifter som kan komma att utfärdas måste utformas så att det följer den allmänna icke-diskrimineringsprincipen i EU-rätten.

¹ Dnr 2015/02183-5, Särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet – möjliga konsekvenser för den fria rörligheten.

² Dnr 2016/00456-2 Remiss av promemoria om undantag från identitetskontroller (N2016/01969/MRT) samt Dnr 2015/02183-3 Förslag till lag om särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet m.m. samt

Ärendet har avgjorts av enhetschefen Agnès Courades Allebeck, i närvaro av utredaren Charlotte von Mentzer, föredragande.

Agnès Courades Allebeck

Charlotte von Mentzer